

גלין רי"ד
שנה ה' תשע"ו

סיפורי צדיקים

י"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלס"א

תודה למשפחת קליטין על אישור לפרסום בתמונה

סיפורי חז"ל

איש כי ידור

פעם הלכו רבי אליעזר בן הורקנוס ורבי יהושע בן חנניה לרומי, באו למקום אחד אצל יהודי אחד, מכל מאכל שהביא לפניהם הלך תחילה לחדר אחד, ואח"כ הביא לפניהם המאכל, חשדו שמביא את המאכל לפני ע"ז והם אוכלים זבחי מתים, שאלו אותו למה הוא עושה כן? השיב להם שיש לו אב זקן והוא נדר נדר שלא יצא מן החדר עד שיראה חכמי ישראל, אמרו לו שיאמרו לאביו שיבוא לפניהם, כשבא שאלו אותו למה נדרת הנדר? אמר להם אבקשם שתתפללו על בני שאין לו בנים שיוליד, אמר רבי אליעזר לרבי יהושע שהיה בקיא בכישוף, ראה מה תעשה להסיר הכישוף, כי חשד שכישפו את היהודי, אמר רבי יהושע שיביאו לו זרע פשתן, הביאו לו, הוא זרע את הזרעים על גבי לוח, וצמח מיד פשתן, התחיל לתלוש הפשתן עד שהוציא מכשפה אחת בשערה, אמר לה שתתיר כישוף שעשתה, אמרה שאיננה רוצה להתיר, אמר לה שאם לא תתיר אז ימסור אותה למלכות, אמרה שאינה יכולה להתיר, לפי שורקה את הכישוף לים, גזר רבי יהושע על שר הים ופלטו ליבשה. התפללו עליו שיוליד בן, נולד רבי יהודה בן בתירה, אמרו אילו לא עלינו אלא להעמיד הצדיק הזה דיינו.

(ירושלמי סנהדרין ז' - יג)

פרשת השבוע

אותו אדם לבקרו. יצאו שני הגאונים יחד בדרכם לבית המדרש, ומי ראה את אלו יוצאים ואינו יוצא. קהל המלווים הלך וגדל ובראש הקהל צעדו שני הגדולים.

הם נכנסו לבית המדרש, ניגשו אל אותו למדן ואמרו לו: מסרו לנו עליו שהוא תלמיד חכם, ומכיון שנדר בעדו לא לצאת מבית המדרש, הסכמנו להטריח את עצמינו ולבקר אותו. הלה הצטער מאד על כך שגאון הדור, המרא דאתרא וקהל מלווים גדול טרחו לבוא אליו, הגאונים שהרגישו בצערו פנו אליו בשאלה: אילו היה יודע מר מראש, שנטריח לבוא לבקרו, כלום היה נודר את נדרו? ברור שלא, ענה בפה מלא, להטריח מדעת את כבוד תורתם? אלמלי ידעתי שכך יהיה לא הייתי נודר את נדרי. בדברים אלו מצאו לו הגאונים פתח חרטה, ומיד ענו לעומתו "מותר לך", והנדר הותר.

איש כי ידור נדר לה' (ל' - ג') מסופר: בהיות הגה"ק רבי בנימין דיסקין זיע"א (אביו של הגה"ק רבי יהושע לייב זיע"א) רב בלומזה, נמצא שם תלמיד חכם אשר נדר להיות כלוא בבית המדרש ולא לצאת ממנו. תושבי המקום שבעו מכך צער רב, יום יום הם הובילו אליו לבית המדרש מאכלים, עד שעייפה נפשם, כי היתה המעמסה רבה, ובפרט בשבתות שלא היה עירוב במקום, ומן הנמנע היה לטלטל ולהביא לו אוכל. התושבים נלאו למצוא מוצא להיחלץ ממועקה זו. יום אחד עבר דרך העיר הגה"ק רבי עקיבא איגר זיע"א בשובו מחתונת אחד מבניו, הוא נכנס לבקר את רבה של העיר רבי בנימין, הרב סיפר לרבי עקיבא איגר על צערו של אותו תלמיד חכם המסגף את עצמו וחבוש כל הימים בבית המדרש. באו החליטו שני הגאונים ללכת אל

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 8:17 ת"א: 8:20 ר"ת: 8:54

פרשת מטות

זמני כניסת השבת

ירושלים: 7:02 ת"א: 7:17

כי היא מקור הברכה

מעשה זה סיפר הגה"ק רבי זלמן סורוצקין זיע"א אב"ד לוצק לפני למעלה משישים שנה: יהודי צעיר אחד ממשפחה הגונה בעיר אשר בה כיהנתי בתור רב ואב"ד, רצה לעלות לארץ הקודש, ולתכלית זו החליט ללמוד את מקצוע הנהגות, זה היה לפני כארבעים וחמש שנה, ובעירי לא היה אז רכב ממונע. אחרי שלמד את המקצוע הזה, רכש לו אותו צעיר מונית (אלא שבינתיים לא השיג את הסרטיפיקט, הרשיון, לעליה), והחל להפעיל את המקצוע בעירנו, דהיינו להיות מוביל נוסעים אל הרכבת וממנה. לאט לאט נכשל בחילול שבת, שהחליף את הסדר האמור בזמירות: "מאחר לבוא אל השבת וממהר לצאת" שהיה מאחר בערב שבת עם הנסיעות והובלת נוסעים עד שעת החשיכה בלילי שבתות, ומאידך היה מזדרז להתחיל לקבץ נוסעים בשבתות, מבעוד היום גדול והשעה טרם הגיעה ל"שלוש סעודות". שלחתי אחריו והוא הבטיח לחדול מזה, אך לא קיים הבטחתו. כה עשיתי כמה פעמים ללא הועיל. אביו, שהיה בעל בית נכבד, חלה בשיתוק חלקי ושכב זמן רב בבתי חולים, סכנה היתה לדבר עמו מזה ולגרום לו עגמת נפש בשעת מחלתו הקשה, פן יקראנו אסון, והפירצה של חילול שבת על ידי בנו עמדה להתרחב בעירי חס ושלום, ולגרוף עוד פורצי גדר, שילמדו ממנו.

יום אחד התקיים בוילנה כינוס רבתי של רבני ליטא, שבאו אליו כשלוש מאות רבנים, ראשי ישיבות ועסקני חינוך. הכנס התקיים תחת נשיאותם של הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א והגה"ק רבי חיים עוזר זיע"א, כשעל סדר היום: עניני חינוך בכלל ועניני "ועד הישיבות" בפרט. אחרי ישיבות רבות במשך כמה ימים, נתפורנו איש לעירו. הרכבת, שבה נסע ה"חפץ חיים" ורבני הסביבה ואני בתוכם, עמדה משעה שבע בבוקר עד יציאת הרכבת בשעה 8:00. הקרון, שנכנסו אליו, נתמלא תיכף יהודים עד אפס מקום, שנתאספו כדי לראות ולשמע את ה"חפץ חיים" ולהיות במחיצתו. ה"חפץ חיים" התחיל לעשות הכנות לתפילת השחר. אך אני (שהקדמתי והתפללתי במלון, טרם צאתי אל הרכב), עזבתי את הקרון והלכתי לראות מישוהו בחוץ, ברחבה שלפני התחנה.

פתאום נפגשתי עם אביו החולה של אותו צעיר, בעל הטקסי, המחלל את השבת. החולה התהלך נשען על מקלו ותחבושת על פניו, ומתקרב אל הרכבת. דרשתי לשלומו ושאלתי, האם הרופאים כבר הרשו לו לעזוב את בתי החולים ולנסוע הביתה? ויעניי האיש: אינני נוסע הביתה כי אם לראדין, אל ה"חפץ חיים". והוא פתח לספר לי את סיפורו, את מעשה החלום שחלם בלילה זה, והנה הסבתא שלו שנפטרה זה כמה שנים, עומדת לפני ולוחשת לו עצה: "אך לשוא אתה מחפש תרופה למכתך אצל הרופאים, רב לך לשכב בבתי חולים, סע אל ה"חפץ חיים" ותקבל ממנו ברכה ותתרפא ממחלתך!" ויקץ משנתו והנה חלום ותפעם רוחו, ויחליט

תיכף לעזוב את בית החולים ולנסוע אל החפץ חיים, על מנת להתברך מברכות פיו. לתכלית זו הנה הוא בא עתה אל הרכבת. השתוממתי לשמוע את החלום הזה ואמרתיו לו אינך צריך אפילו לנסוע לראדין, כי ה"חפץ חיים" נוסע עתה ברכבת זו ונמצא בקרון זה העומד לפנינו.

התרגש האיש מאוד, כי ראה בזה אות מן השמים, שהחלום אמתי הוא. הוא מיהר אל הקרון, בו ישב ה"חפץ חיים". מצאנו אותו עומד בתפילתו הזכה והברורה, מילה במילה, "כאילו מונה מעות", וכל הקהל הקשיב ברב קשב לכל מילה שיצאה מפיו הקדוש. פתאום נצנץ רעיון במוחי: לגלות ל"חפץ חיים" מן הפרצה שבנו של בעל בית זה עושה בעירי לחלל את השבת, כדי שבהודמנות זו ישפיע עליו שיצווה על בנו לשמור את השבת. לתכלית זו קראתי את בעל נכדתו של ה"חפץ חיים", הגאון רבי הלל גינזבורג זצ"ל, שלייה אותו בדרכו. ביקשתי לצאת עמי החוצה וסיפרתי לו את כל העניין. אמרתיו לו, כי תיכף נשוב אל הקרון ואני אקרא את החולה החוצה, שם אדבר עמו ארוכות, כדי שיספיק רבי הלל למסור ל"חפץ חיים" את מבוקשי להשפיע עליו בענין שבת, ובטרם תזוו הרכבת נשוב אל הקרון, וה"חפץ חיים" בודאי ידע איך להשפיע עליו. הסכים רבי הלל לעשות כחפצי. אולם עד שובנו אל הקרון נוכחנו לראות, כי איחרנו את המועד. ה"חפץ חיים" סיים כבר את תפילתו והאיש החולה הקדים אותנו וניגש אל ה"חפץ חיים" לבקש ממנו ברכה. היטב חרה לנו הדבר, אבל את הנעשה אין להשיב, התחלנו, איפוא לשמוע את הדו שיח שהתקיים בין הגאון והצדיק לבין החולה המבקש את ברכתו.

הוא ניגש אל הסבא קדישא באימה ורתת, באמרו: רבי! הנני חולה אנוש זה יותר משנה, הייתי בבתי חולים בוורשה ובוילנא, אין תרופה למכתי ובשכבי לילה זה בבית החולים בוילנא, באה אלי אמי זקנתי מעולם האמת ואמרה לי: עזוב את הרופאים והרפואות וסע אל ה"חפץ חיים", הוא יעניק לך ברכה ותתרפא! כשמוע ה"חפץ חיים" שמחזיקים אותו לבעל מופת (וכל מקורביו ובאי ביתו ידעו היטב - עד כמה שנא לשמע דבר כזה) קפץ ממקומו וקרא בקול: מי יתן לך ברכה? ישראל מאיר? (שמו הפרטי של החפץ חיים) ותועיל לך? חס ושלום! הברכות אינן מסורות בידיו! וכדרכו בקודש היה חוזר על כל מאמר ומאמר 3 פעמים, והמשיך הלאה לשוחח כאילו אל עצמו: הנך יודע למי מסורות הברכות? לשבת קודש! וכמו שנאמר בפירוש בפסוק של פרשת "בראשית": "ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו..." וכן אנו אומרים בקבלת שבת: "לקראת שבת לכו ונלכה כי היא מקור הברכה", ולמה, איפוא, אתה מבקש ברכה אצל ישראל מאיר? ה"חפץ חיים" המשיך לדבר אל האיש והוסיף: "אם תשמור שבת כהלכתה ותקבל את ברכת השבת, ותרצה לקבל ברכה מישראל מאיר, יתן לך גם ישראל מאיר ברכה, אלא מאי? אין אתה רוצה לשמור שבת כראוי ולקבל את הברכה ממקורה, ותאמר בלבך שדי לך לקבל ברכה רק מישראל מאיר?

צניעות ונמשל

עת רצון בעת סעודת מלווה דמלכה

בסעודת מלווה דמלכה יכולים לפעול ישועות על בני ישראל יותר מסעודות שבתות וימים טובים. ואמר על זה הרה"ק רבי אלעזר וויסבלום מליזענסק (יומא דהילולא כ"ח תמוז) ב"ר אלימלך זיע"א:

משל למדינה אחת שהיתה סובלת מהמס הכבד שהטיל עליהם המלך. פעם אחת הגיעה אליהם ידיעה כי המלך בכבודו ובעצמו יבא לשכון במדינתם לכמה ימים, בהגיע יום הגיע המלך, לבשו כולם בגדי חג ויצאו לקראת המלך בשמחה, בתופים ובמחולות, וכל הימים שהמלך ישב איתם, עשו לכבודו סעודות גדולות ושמחו על הזכות הגדולה שנפלה בחלקם. ביום שהמלך ביקש לנסוע ולהיפרד מהם, נתקבצו כל אנשי המדינה ונפלו לפני רגלי המלך ויאמרו: אדוננו המלך, אמנם כי כל הימים ששכנת בתוכנו היינו שמחים מאד על הכבוד הרב שנפל בחלקינו, ולא הודענו לך את צרת נפשנו, כי לא רצינו להדאיב את ביקורו של המלך ולהכאיב את הוד מלכותו. אבל כעת לפני נסיעת המלך, מוכרחים אנו לגלות למעלת כבודו, כי כשל כוחנו בעקבות רוב המיסים אשר העמסת עלינו, ומבקשים להקל מעלינו את עולו הקשה. דבריהם מצאו חן בעיני המלך וימלא את בקשתם בחפץ לב.

הנמשל: כן אנחנו בני ישראל, כאשר איש ישראל סובל מדאגות עול הפרנסה ועול הגלות, ועם כל זאת כאשר יגיע יום שבת קודש, לובש בגדי כבוד, ומכבד שבת מלכתא בתפילות ובלימוד תורה, ובשלוש סעודות בשירות ותשבחות, ואין מעלה על שפתיו שום בקשה אישית, כאשר אסרו חז"ל לשאול צרכיו בשבת. אבל בהגיע סעודת מלווה מלכה, או האיש המשכיל יכול לבוא לפני המלך, לשפוך את נפשו ולבקש את בקשתו, ואז בודאי השם יתברך ימלא כל משאלות לבנו לטובה.

דבר זה אי אפשר! אין בכוחי לברך בלא ברכת השבת! וכדרכו בקודש שוב חזר על כל מאמר ומאמר ג' פעמים, בהדגשה ובהטעמה מיוחדת. כל הקרון שהיה מלא יהודים הקשיב לדבריו באימה וביראה, ויותר מכולם: "האיש החולה", אשר כנראה ידע את האמת המרה, בחינת "לב יודע מרת נפשו". הגאון ר' הלל ואני הבטנו איש בפני אחיו בתמהון ובפליאה גדולה, וחשבנו: איך הגיעו מחשבותינו והרהורי ליבנו אל הסבא קדישא? עד שאנו עומדין בפליאה ובתדהמה, והנה הצדיק הזקן, אחרי דומיה קלה, פותח שוב בדברים אל האיש: ושמא תאמר, הלא אני שומר את השבת, וראוי לברכה? אבל ראה מה כתוב בשבת: "זכור את יום השבת לקדשו... שבת לה' אלוקיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך..." הלא אין דוגמת אזהרה זו בשאר המצוות: לא נאמר "לא תאכל חזיר אתה ובנך ובתך", או לא תלבש שעטנו אתה ובנך ובתך", כי כל אחד אחראי בעד עצמו בלבד, ואילו בשבת האב אחראי גם בעד הבנים הנמצאים ברשותו, ואפילו הם גדולים, ואפילו אם אתה משמר את השבת, ובנך... באם בנך נוסע בשבת, ובתך מסרקה את שערה בשבת, אי אפשר לך לקבל ברכה ממקור הברכות, משבת קודש וגם ברכת ישראל מאיר לא תשיג ולא תועיל לך!" רק יצאו מפיו של הסבא קדישא המילים "אתה ובנך ובתך..." אתה משמר את השבת ובנך נוסע בשבת" – ואותה שעה היו נוכחים ברכבת רק שלושה אנשים אשר ידעו אל נכון שאין זה סתם משל ודוגמא, אלא דברים שנתגלו לו ברוח הקודש, והם: רבי הלל, אני ואביו של המחלל שבת... והנה, יהודי חולה זה לא יכול עוד להתאפק וצעק: – רבי, הנני מקבל עלי, שלא תהא כזאת עוד בביתי, כפי שהיה עד כה! אעשה כמיטב יכולתי, אתחנן בפני בני, אתן לו ממיטב כספי ורכושי, רק בתנאי אחד, שלא יחלל יותר את השבת קודש! ואז נענה לו סבא קדישא ה"חפץ חיים" והרעיף על היהודי הנרעד והנפעם ברכות נאמנות, והבטיח לו רפואה שלמה במהרה, בזכותה של שבת קודש.

הסיפור כולו נסתיים בכי טוב. חזר האיש לעירונו, לאחר מאמץ רב השיג את מבוקשו אצל בנו ונתקימה ההבטחה שניתנה ל"חפץ חיים". המכונית הפסיקה לחלל את השבת בנסיעותיה, הנהג הקפיד על כך, לשמחתו של אביו שהלך והבריא מחוליו. והיתה למעשה פלא זה עוד תוצאה טובה ומופלאה, כי לא ארך הזמן והנהג שהפסיק להימנות על מחללי השבת בעירונו, פנה עוד פעם לשלטונות הבריטיים בבקשה לקבל רישיון עליה (סרטיפיקט) לארץ ישראל. ועלתה לו משאת נפשו זו – הוא השיג את הרישיון, וזה לעלות לארץ ישראל ונשאר חי וקיים בתוכה שומר תורה ומצוות.

צ'ין אדם לחברו

אחדות עם ישראל

מסופר: פעם נפגשו בעיה"ק תובב"א, הגה"ק מטשעבין זיע"א עם הגה"ק רבי איסר ולמן מלצר זיע"א, ואמר רבי איסר ולמן להרב מטשעבין: "טשעבינער רב, הריני מקבל על עצמי לפתור כל השאלות ההלכתיות שאפשר שיתעוררו בעת קבלת פני משיח צדקנו, כגון הלכות טומאה וטהרה במקום המקדש, דיני הקרבנות והכהונה וכו' וכו', הכל אני מקבל עלי בעוזה שיי"ת לפסוק על פי הלכה, ואתם תקבלו על עצמכם, לאחד את כלל ישראל שיוכלו לקבל פני משיח צדקנו" ענהו הרב מטשעבין: "מר הוא חכם גדול, את הדבר הקל לקח לעצמו, והדבר הקשה ביותר השאיר לי".

סגולה לשלום בית

מסופר על אדם שבא לפני ראש ישיבת סלבודקה בליטא ובארה"ק, הגה"ק רבי אייזיק שר זיע"א והתלונן, כי בכל ערב שבת קודש נופלת קטטה בתוך ביתו, הוא מצידו משלים את כל ההכנות לשבת בשעה מוקדמת, אך אשתו עוסקת במלאכה עד הרגע האחרון, שאל רבי אייזיק: "ואיך אתה מתכוון לקבלת שבת?" ברוך ה', כבר מחצות היום אני לאחר הרחצה, לובש בגדי שבת, לאחר מכן מתיישב ולומד "שנים מקרא ואחד תרגום", "שיר השירים" ומקבל שבת מלכתא. השיב האיש בסיפוק. אמר רבי אייזיק: "אם לעצתי תשמע, דחה בשעה את לבישת בגדי השבת, עזור לאשתך בהכנת השבת, וכשתגיע זמן

הדלקת נרות, תאמר לה בניחותא הדליקי את הנר ותבוא עליך הברכה, ושלוש בית ישכון באהלך". וכך היה.

נהנה לתת צדקה

פעם שאלו את הגה"ק רבי ישעיה מפראגה זיע"א: יהודים נותנים לכבודו כסף כדי שיהנה מהם, ומדוע הוא מחלק את הכל לצדקה, כלום למטרה זו קיבל הכסף? השיב רבי ישעיה: נותנים לי כסף כדי ליהנות, ואני הנהנה ממתן צדקה.

איך יחיה האדם בלי מתן צדקה

מסופר על אדם עשיר שבא אל הרה"ק רבי יעקב מראדזימין זיע"א וטען: אני עייף ממתן צדקה, אני נותן צדקה וחוזר ונותן ואין לדבר סוף. חיך רבי יעקב ואמר: ולאכול אינך עייף? אתה אוכל, חוזר ואוכל ואין לדבר סוף. איך יחיה האדם בלי אוכל? ענה העשיר. ואיך יחיה האדם בלי שיתן צדקה? החזירו הרבי.

למנוע גזל דרבים

מסופר על הגה"ק ה"חזון איש" זיע"א, שנסע פעם לשמחה של אחד ממקורביו. לאחר השמחה נאלץ החזון"א להמתין לרכב שיבוא ויחזירו לביתו. הוא עמד על המדרכה סמוך לאולם השמחה, ויהודי הביא כסא והציע שישב עליו, עד שיגיע הרכב. סירב ה"חזון איש" לשבת בנימוק, שאם ישב שם זה יגרום לעוברים והשבים לעקוף את המדרכה, וזה גזל דרבים.

חילולא דצדקיא

שבת קודש כ"ד תמוז

הרה"ק רבי יצחק יואל ראבינאוויטש מקאנטיקוויבא ב"ר גדליה אהרן (תרמ"ה)

יום ראשון כ"ה תמוז

רבי אהרן ברכיה ב"ר משה (מעבר יבק - שצ"ט) הגה"ק רבי אריה לייב ב"ר אשר (שאגת אריה - תקס"ה)

הרה"ק רבי מאיר מאפטא ב"ר שמואל (אור לשמים - תקצ"א)

יום שני כ"ו תמוז

הגה"ק רבי שלמה גאנצפריד ב"ר יוסף (קיצור שו"ע - תרמ"ו)

יום שלישי כ"ז תמוז

הרה"ק רבי משה חיים טוביב ב"ר יצחק אייזיק מקאלוב (תקצ"א)

יום רביעי כ"ח תמוז

הרה"ק רבי אלעזר ב"ר אלימלך מליזענסק (תקס"ו)

הרה"ק רבי משה ב"ר צבי הירש (ישמח משה מאוהעל - תר"א)

הרה"ק רבי ישעי' משולם וזשא מטשרנאביל ב"ר אהרן (תרמ"א)

יום חמישי כ"ט תמוז

רבינו שלמה יצחקי ב"ר יצחק (רש"י הקדוש - ד"א תתס"ה)

הרה"ק רבי משה מואלישין ב"ר גרשון (משפט צדק על תהלים - תקצ"א)

יום שישי א' מנ"א

אהרן הכהן בן עמרם (ב"א תפ"ז)

אלעזר הכהן בן אהרן הכהן (ב"א תקט"ז)

הרה"ק רבי נתן נטע מאוריטש ב"ר יוסף (נטע שעשועים - חותן הבת עין - תקמ"ה)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

פרפראות

הרה"ק רבי משה טייטלבוים מאוהעל בעל ישמח משה זיע"א (יומא דהילולא כ"ח תמוז) הלך כל ימות השנה עם שטריימל, בימות החול היתה הכיפה של השטריימל שחורה, ובשבת היתה לבנה. הוא פשט את השטריימל רק בשלושת השבועות של ימי בין המצרים וחבש כובע, ומיד כשחבש את הכובע נשתנה צורתו לגמרי, כי כל השנה היו פניו מאירים כתואר פני מלך, וכשחבש את הכובע כמעט ולא הכירו אותו